

ARANYOSVIDÉK.

Torda-Aranyosmegye közigazgatási, közmivelődési, társadalmi heti lapja és a Torda-aranyosmegyei gazdasági egyesület hivatalos közlönye

ELŐFIZETÉSI DIJ:

Egész évre . . . . . 6 frt
Fél évre . . . . . 3 frt — kr.
Negyed évre . . . . . 1 frt 50 kr.
Megjelenik minden vasárnap.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPFÜLAJDONOS:

K. WERESS SÁNDOR.

Szerkesztői szállás és kiadóhivatal, Hidutca 32.

H I R D E T É S I D I J

Aranyosvidék szerint.

Kéziratok nem adatnak vissza.

A phylloxera.

II.

1865-ben akadtak rá Franciaország Du-Gard megyei Pujant községében azon parányi kis rovarra, mely a szőlő gyökerén élődik, s ime alig 26 év múlva száz meg száz mértföldnyire elborította Európa szőlőgazdaságait.

Amerikában 1843-ban fedezték fel először, 1863-ban Anglia üvegházai-ban figyelte meg West-wod, s a „Phylloxera vastatrix“ nevet a tudós francia Plancton adta neki, melynek szószerinti értelme: „levélszáritó, pusztító.“

Ekép tisztában lévén családi leszármazásával, még annyit megjegyezhetünk, hogy fajrokonai tölgyfáinkon minden nagyobb kár nélkül élnek.

A phylloxera elleni védekezésről a „Kertészeti lapok“ a legújabb tapasztalat alapján alapos cikkeket közöltek, s a ki bővebben megismerni kívánja, odautasítjuk.

A phylloxera pusztítása folytán a szőlőkben kisebb-nagyobb foltok támadnak, melyekben a tőkék silány vegetációjukkal tűnnek fel. A hajtások kicsinyek, vékonyak, a levelek időelőtt el-sárgulnak, lehullanak. A következő év-

ben újabb meg újabb foltok támadnak a szőlőkben, míg végre az egész szőlőt elborítják.

Védekezni lehet ellene:

1. A szénkénegezéssel.
2. Az elpusztult területek amerikai szőlővel beültetésével.
3. A szőlők oly helyeni ültetésével, melyet tetszés szerint lehet vízzel elárasztani.

A szénkénege áll a faszén és kénvegyületekből, mely gyári uton állítatik elő. Ezt Franciaországban 1869-ben vették először használatba, s úgy alkalmazták, hogy fecskendőkkel vezetik be a talajba, hol gázzá változik, s ezen gáz elpusztítja a szőlőtökén ülő rovarokat.

De árt magának a szőlőtökének is, ugyanazért nem szabad a töke tövében alkalmazni.

Ezt vagy nagyban alkalmazzuk, midőn a tőkét is kiakarjuk pusztítani, midőn az ujonnan felfedezett phylloxerás foltokat árasztjuk el, midőn 100-tól 300 grammot 5 napi időközben kétszer befecskendezve a kártékony rovar teljesen elpusztítható. Ez eljárással nem csak a foltokat fecskendezzük be, hanem a mellette levő egészségesnek látszó szom-

szédos szőlőtökét is, mert a rovar azokat is többé-kevésbé elborította.

Ha pedig nem akarjuk kipusztítani szőlőtökünket, az ugynevezett gyéritési eljárást alkalmazzuk, mely kis adag szénkénege befecskendezése által történik, úgy hogy az élősködő rovaroknak csak egy része öletik meg, s a szőlőtöke megszabadulván azok nagyrésztől új hajszáll gyökereket fog bocsátani s tovább fejlődik és gyümölcsözik.

Fő dolog, hogy a gyéritéshez azonnal hozzá fogjunk, mihelyt a veszedelmet észrevettük. Ha az csirájában elfojtatik, a siker nem fog elmaradni.

Nálunk a gyéritési eljárás, talajunk mély rétegű és közép kötöttségű voltát tekintve, sikerrel alkalmazható. Önként következik, hogy az elvényt szőlőtökekre nem érdemes költekezni, mert ezek nem bírják meg az orvosságot; s a jó erőben levő szőlőtöket is minden 3 évben meg kell trágyázni, hogy a tápanyag helyre pótolhassa a rovarok által kiszívott életnedvet.

A szénkénegezés minden évben egyszer vétetik folyamatba, legalkalmasabb erre az idő akkor, midőn a föld mérsékeltén nyirkos, mert tulnedves talajban a gázok nem terjeszkedhetnek, tulszáraz-

AZ „ARANYOSVIDÉK“ TÁRCZÁJA.

A csók . . .

A csók hogyha szívből jó az,
S titkon lopva nem veszed,
Két szív boldog érzeménye
Kéjmármoros élvezet.

Titkon véve forró vágygyal,
Még fönségesb érzelem,
Melyből aztán önkényt terem
Az igazi szerelem.

Egy, az élet fűszerével
S ábrándjival telt ital,
Melyben két szív érzeménnyel
Összeolvad egymással.

Kettő, szívünk érzésiből
Áradozó édes méz,
Mely után a harmadiktól
Mégvalni már oly nehéz.

Három már a szerelemről
S boldogságról szól, beszél . . .
Átöelve egyik a más
Nincs etikett sem fészély.

És a többit kimondja meg
Mennyi élvezet még nem ad,
Vagy hány szívet mérgez még meg
Fullánkjával azalatt?

Mi hát a csók . . . tündér álom,
Ideális megszokás,
Érzeményeink szív-vihara,
Csalfa remény, semmi más . . . ?!

GSPANN KÁROLY.

Egy s más jegyzet az unitáriusok zsinatjáról

— 1891. aug. 23. 24. 25. —

II.

A múlt számban csak a bevezetés, vagyis a felvonulás a vaczkorfáig volt megírva. Mondanunk sem kell, hogy a vaczkorfa édes nedvet csepegtetett ajakunkra s ha nem is ettől, de egyebtől — álomittasan hajtók le fejünket a „févaj“-ra,*) Végre felderült a kívánt nap ragyogó pompájában. A hatalmas kőszikla az ő rettentő puritán kopárságával és mégis utólrhetetlen fenségével mosolyogva néz vala le a lábánál nyüzsgő apró zsinatolókra; mintha mondaná: no csak zsinatoljatok. Ha méltók lesztek az én tisztaságomhoz és erősembe, akkor leszek számotokra a Jákob lajtorjája, melyen felhágva megláthatjátok az egy igaz istent; de ha pénzből és aranyból csinált bornyu istenségeket is imádtok, akkor csak maradjatok a völgyben; mert itt fenn vihar csatázik s a gyöngéket eltiporja.

Lent maradtunk a völgyben.

Három hosszú nap folyt a zsinatolás. A főfőtanácsosok, vagyis a különféle ügyek miniszterei és előadói a nagy asztalnál foglaltak helyet; a nagy tábor pedig a kis óvódás padokra telepedett le, — vegyesen fiatalok, vének, de mind egy közös, méltóságteljes, komoly hangulattal, — mert itt nincs hejehuja, táncz, muzsika, ének. Azért nem egy vén pap ajakán lebhenhetett el — az óvódás padokon ülve, ilyen hamiskás, tréfás nóta:

*) Főalj, párna; toroczkói beszéd.

Gyermek vagyok, gyermek lettem újra,
Én hallgatom s a főtanács fujja . . .

S jól is van ez így. Sok szép nótát fujtak el büszkeségére a derült homlokú Gesztegnek. Meg is mozdult sok reverenda alatt az elfásult szív s ugrált jobbra-balra, mintha tánczolna. A papok sorsán nem árt egy kicsinyt enyhíteni — kár, hogy csak némelyikén. Előzvegült vén papnéknak is jutott egy kis csárdás, úgy a lassujából. Amerikába küldött tárczacikkek díjazását is csendes belenyugvással hagyta helybe a vén Geszteg. Hála a Geszteg egy istenének, az irodalom végre valahára megérdemlett szellemi és anyagi tisztességre tudott vergődni. Jó volna, ha az Aranyosvidéket is Amerikában nyomtatnák. Azonban nem győzöm mind felsorolni, a mik három nap alatt történtek s a miket leírni ígértem. Csak azt említem meg, hogy folyt még zsinatolás a (van) pénzről.

Volt? nem volt? elveszett? nem veszett? megkerült? nem került? valaha megkerülő? soha meg nem kerülő? pénzről folyt sokhangu sutyu-putyolás és egyhangu tanácskozás. Egy képzettségű magas . . . akarom mondani egy magas képzettségű szónok, nyilván ügyvéd volt, egy kimeríthetetlen, órákig tartó szónoklatot tartott stanté pede az ügyről, — és mindenki megértette, a mit — nem mondott el.

A gyengébbek kedvéért megjegyzem, hogy ez nem az az ügy, melyet némelyek a rövidítésnek okaért elneveztek volt k. k. ügynek.

Olyan ez, hogy: volt, van és lesz pénz, erkölcsi felelősség terhe alatt. Pedig
nincs.

ban pedig gyorsan elpárolognak. A tél kivételével minden évszakban lehet szénkénegezni, kivéve tavasszal a bimbózás idejét (5—6 napig), s ősszel az érés idejét, mert ilyenkor a termésre káros hatással volna. Gyérités előtt és után 8—10 napig kapálni nem szabad, nehogy a talaj felpuhitva lévén a gázok elillanása megkönnyíthessék.

Egy méternyi helyen 2—4 lyuk készül, s ezekbe jön 5—10 gramnyi szénkéneg.

A lyukak egymástól 70—80 cm. távolságra ásandók, s a fecskendő 35—40 cm. mélységre lesz beszurva. Ez esetben a kifejlődő gázok lefelé is annyira terjednek, hogy a legmélyebb gyökereken élő rovar is megölik.

A forgatott szőlőkben könnyen megy ezen eljárás, mert a szőlőtőkék közt a lyukak helyei könnyen kijelölhetők. A rendetlenül ültetett szőlőknél a területet □ méterekre osztják, s a lyukat a tőkétől legalább 25 cm. távolságra ássák bé.

A fecskendőt 2 ember kezeli, s azoknak dohányozni vagy tüzet rakni nem szabad, nehogy robbanás támadjon. Legtöbb eredménytelenség onnan származik, hogy az eljárást tudatlan vinceszellérekre bizzák. Leghelyesebb eljárás az volna, ha több szőlősgazda összeálva a földmivelésügyi ministeriumtól szakembert kérne ki, ki a munkálatokba az embereket alaposan bevezetné.

A szénkénegezés költségei egy cat. holdra a következők:

120 kgr. szénkéneg ára 18 frt — kr.

16 munkás 70 kr-ával = 11 frt 20 kr.

A gép kamatja, elhasználási százaléka, a szénkéneg szállítása . . . . . 10 frt — kr.

Összesen: 39 frt 20 kr.

Ezen összeg a helyi viszonyokhoz képest, természetesen változhatik. Ennyi

E pozitív pénz tárgyalásának a vége az, hogy van, nincs. Jobb érthetőséggel: es ist nicht.

E nincs-csel eltöltöttünk egy jó félnapot. A méltóságos köszirt lesütött szemmel hallgatta végig az apró napi események pásztor furulyáit, s különösen e félnapon nagyon lesütötte a szemét, s végre, mint vészjtjövendő madár, megérezte a haragos ég megindulását s méltatlankodó hangon szólott alá: mondtam, hogy még az egy igaz istennek a nevét se vegyétek fel hiába és ti az apró, cseplecs pénzistenségeket, aranyborjukat is imádjátok — ok nélkül!

Alig ejté ki e szavakat, másik perczen megdördüle a hatalmas ég; szikrázó füstöt okádott ki magából; egy-egy felhő oly borzalmas sötéten gomolygott, mint a „kibérelt lelkiismeret.“ A vén hegynek kifeszített homlokába csapkodtak a menykövek, de ezektől az még be sem horpadt. Mind fölfogta az ég csapását, „szent palástja szárnyát kifeszíté s tombolt a vihar, de csak fejünk felett;“ mi azonban megszeppentünk és szétrebbentünk, valamint a juhnyáj, ha ijesztésül közikbe dobja a pásztor a — kalapját. Aztán ki-kikukucsáltunk, hogy vajon lesz-e megengesztelődése az égnek. És lön csendesség.

Az ég és föld közbenjárója, a magas Székelykő, mint a megváltó, olyan rendületlen méltóságteljes nyugodtsággal állott szűzies fehér palástjába burkolva, még a haja szála sem ingott meg, s homlokán a ráncz csendre verődött.

Aztán félig tréfás, félig komoly hangon körül-belől a következőket mondá:

tulkiadás kell a rendes költségeket kívül a szénkénegezett szőlőre. A többi óvintézkedésekről jövő cikkünkben.

ss.—r.

Tordai iskolánk.

Tisztelt Szerkesztő úr!

Becsés lapja 30-ik számában tordai áll. polg. fiúiskolánkra vonatkozólag a szerkesztő úr saját tollából egy vezércikk jelent meg, a melynek intentiója helyes lehet, de a melyben némely oly állítás foglaltatik, a melyeknek megvilágosítására, s ez által iskolánk jó hírnevének megőrzésére és a közönség megnyugtására magamat, mint ez időszerint iskolánknak igazgatója, hivatva érzem.*)

A vezércikk így kezdődik! „Ha szegény vagy ne tanulj, hanem maradj az eke, vagy apád mestersége mellett, szántás, vess, furj, faragj, mint apád, nagyapád tették. Ez lett a jelszó, mióta tordai gimnázialis iskolánk részben polgári fiúiskolává alakult.“ Ebből az idézetből azt lehet kimagyarázni, hogy iskolánkban a mióta polg. iskolává alakítottát, a szegénysorsu tanulóknak a tanulás meg van nehezítve és csak a vagyonosak vétetnek ebbe fel és folytathatják itten tanulásukat. E feltevés sehogy sem igazolható, minthogy iskolánkba vagyon, rang, osztály, felekezet és nemzetiség különbség nélkül minden jelenkező oly tanuló felvétetik, a ki a felvételre jogosult, arra igényt tart és a felvétel feltételeinek eleget tesz. A tandíj sem oly magas, hogy e miatt lehetetlen, vagy szerfelett terhes volna a szegénysorsu tanulóknak iskolánkban a tanulás, hiszen a polg. iskolában az összes évi tandíj a beíratási díjjal együtt csak 5 forintba megyen, a ki latint is akar tanulni azaz 5 forinton felül fizet még 1 frt 50 krajczárt, összesen tehát 6 frt 50 krajczárt; azonban a tandíjat az annak elengedéséért folyamodó jobb tanulóknak rendszeren elszokták engedni. Az intézetben való benlakás sincsen megnehezítve, mert az unitárius fiuk egész évre kis ágyért 1 frtot, nagy ágyért 2 forintot fizetnek, a nem unitáriusok pedig két annyit. Azon kívül a szegénysorsu

*)Készséggel adunk helyet az igazgató úr tárgyilagosságnak, fentartva magunknak arra észrevételeinket megtehetni. Szerk.

Bizony, bizony mondom nektek! nem lennétek méltók én hozzám. Avagy feljöhettek-e ti ide lakni, ide a magasba, mikor a völgyben is remegtek a vihartól? Nehéz nektek itt lakni. Nem ihatjátok ki velem a poharat. Mert meg van írva: jól meggondolja, a ki eszik és iszik, milyen lélekkel cselekszi azt, különben ha méltatlanul eszik, kösziklát ebédel, mint a János-vitéz óriása. Ilyen magasba tehát ne jöjjetek lakni. S azonkívül azt mondjátok még, hogy három kissebb hajlékot is kívántak építeni: a hitnek, a buzgóságnak és a jótékony-ságnak hajlékait. A hitnek? Oh hiszen ti kicsinyhitűek vagytok. Azt előbb bizonyították be. És a buzgóságnak? Oh hiszen buzgokodtatok ugyan egész nap. De az is meg van írva valahol, hogy csak a jóban buzgokodjatok. Majdnem egész napot elterécseltétek s csak az elveszett — és nincsen — ben buzgokodtatok...

És itt elhallgatott a szent kő. A jámbor atyák pedig, kik még jelen valának, folytatják vala az óvodában a zsinatolást jobban mondva, már csak a hallgatást. Már haza szállingóztak mind, csak egy-egy lézeng itt-ott mint a dértől és égi háborútól megkimélt réti virág. A tanácskozásnak legutolsó pontján egy legeslegjelentéktelenebb ügy került szónyegre, mondhatjuk pokróczra, de semmikép sem zöld asztra. Ez a legjelentéktelenebb ügy — egy kis iskolai ügy volt. Mindenik ügyet egészen vagy félig elintézték; ennek is volt egy kis remény sugara. A tordai és kereszturi tanárok a főtanácstól azt a kis jótékony-ságot kérték, hogy fizetésüket emelje kissé tisztességesebb polczra. A kereszturiak folyamodványá-

jobb fiuk ingyen tankönyveket, ösztöndíjat stb-kapnak, s más kedvezményekben részesíttetnek a szerint, a mint megérdemlik és a mint az intézetnek módjában van őket segélyezni. Tehát a szegénysorsu fiuknak nincs megnehezítve iskolánkban a tanulás.

Továbbá azt írja szerkesztő úr „Hogy polg. iskolánk csak multjára lehet büszke. Száz évvel ezelőtt háromszáz tanulója volt. Kétszáz év előtt főiskola, ma pedig nem egyéb alsó polg. iskolánál, melyben ha végeznek az ifjak, csakis pótvizsgával vétetnek fel más iskolák felsőbb osztályaiba. És ez azóta van, mióta iskolánk ha akarjuk polg. iskola, ha akarjuk gimnázium. Polg. iskolánk 13 év óta áll fenn, a 13 év alatt a két utóbbi évben volt legnépesebb, ez idő alatt fokozatosan a tanítók száma szaporodott, a tanítás javult, a taneszközök gyarapodtak, a tanulók erkölcsi magaviseletére, a tanulásban való előhaladására hova tovább mind több gond fordítottatik. Melyik év, időszak tehát az a polg. iskola 13 éves multjából, a melyre a jelennel össze hasonlítva büszke lehet és miért? Avagy a régi idöket érti a Szerkesztő úr, a mikor — a mint mondja — iskolánk gimnázium, főiskola volt és háromszáz tanuló járt bele? Hogy iskolánk 13 év előtt algimnázium volt, az tény. de hogy valaha főiskola lett volna és háromszáz tanuló járt volna bele, azt alig hiszem, hogy okmányokkal igazolni lehetne, arra nézve kíváncsi volnék az eredeti okmányokat saját szememmel látni. Iskolánk jelenleg nem alsó polg. iskola, mert ilyen nem is létezik, nem is gimnázium, — akármint nem akarják ezt némelyek elhinni — hanem határozottan rendes, polg. fiúiskola, mint a milyenek Magyarország szerte nagy számmal vannak. E polg. iskola a közokt. ministerium és az unitár. vallás közönség között létesült szerződés értelmében V. osztályu algimnáziumból alakítottát polg. iskolává. (Vége következik.)

Színház.

Színészeink daczára a még mind tartó közönynek lelkiismeretesen teljesítk kötelességüket és — ugy látszik — a siker nem marad el, mert az előadások folyton látogatottabbakká lesznek.

Szombaton (29-én) Tiszturak a zárdában került színre. Sárközi Alajos (Beadeau) Rajz Ödön (Bristac). Demény kormányzó megállották helyöket. Azt hisszük, hogy a tiszték

ban ki volt csomagolva, mintha csak a piaczon látnám, a retek, pityoka, petrezselyem levél: ez 3 krajczár, ez egy piczula, másik két krajczár, hogy kézzelfoghatóbban be legyen bizonyítva a megélhetés lehetetlensége. Így került az iskola — hogy a durva „pokrócz“ szót megváltoztassam — a gyékényre, mit hajlandó vagyok ünnepélyesen még szelidebb szóra is lefordítani, s mondjuk: került az iskolaügy az utca következtére. A tordai folyamodást egy szelid mosolylyal félre téve, fel sem olvasták. (Hát még ez is van?)

Az előbb haraguvék a colossális szent kő, hogy pénzbalvány imádók vagyunk. Némelyek azt gondolhatnák, hogy a főtanács most azért változtatta át a „(van) pénzt“ „nincs pénz“-re. De ez nem igaz. A folyamodványokra nézve még a centrumban el volt határozva, hogy e kérés teljesítésére nincs pénz.

Lön tehát a válasz: „sajnálát... de nincs pénz.“

És az üres óvoda falai visszamondogatták: nincs pénz, nincs pénz, nincs pénz. A folyamodóknak ez egy kis rosz tékonyságot okozott. Egyik akart mondani valami van pénzt, de a torkán akadt. Még a rettenthetetlen kőszikla is csak magában mondogatta künn, tán még az előbbi tanácskozást zúgatva fejében: van pénz, van pénz. Végre a száját is kinyitá s mondá: hagyjátok el, ne építsetek fel a jótékony-ság templomát, ezt a harmadik hajlékot se.

Rontsátok el inkább azt a két iskolát is. Micsoda gyerekség az. Ott lábatlankodik mindakettő. Elég ha van Kolozsvárt egy. S egy az isten is. Erre becsukta a száját a szédítő magas szent s megint hallgatni fog száz esztendeig, mikor megint oda zarándokolunk majd a szent zsinatra, ha...

az első felvonásban kardot köthettek volna. A nők közül Tóvölgyi Margit, Szűcs Margit és Bánházi Teréz tűntek ki átgondolt játékkal. A Bristac szerepében szívesebben láttuk volna Kompoltit.

Vasárnap Vereshaju, vagy Jankó a falu bolondja adatott közepszerűen telt házzal. Az előadás teljesen sikerültnek mondható, s azt első sorban Zoltán Gyula (Jankó). Molnár Gizella (Sajgóné) Demény Albert (Keszeg Mihály). Bánházi Teréz (Kata). Rajz Ödön (Bálint). játéknak lehet tulajdonítani. Sárközínét (Boglár Ágnes) többször megtapsolták. Demény Albert ismét művészileg alakított. Zoltán Gy. átgondolt játékkal — úgy látszik — a közönség kedvence, megálja helyét mint társadalmi színész és mint komikus. Zoltánné rövid szerepében is tapsot érdemelt ki, Szathmári Zsuzsika valóban csinos Julcsa volt. A Bánházi Teréz vereshajuja is szerencsével volt alakítva.

Egy szóval az előadás kitünően sikerült.

Azt reméltük, hogy Rajz Ödönnek kedddre hirdetett „Mátyás diákja“ telt házat csinál. Ezt megérdemli mindig Rajz, ki fiatal rokonszenves alak, szerepére egyszer, mint máskor rákészl, s első fellépte óta kedvence közönségünknek és mi volt az eredmény? az, hogy meg sem tarthattak az előadást a közönség részvétlensége miatt...

Csütörtökön „Papagenó“ került színre. A mai este a Demény Alberté volt. Meglepő az alakítása ennek a tehetséges fiatal művészek, kit máskülönb, mint vidékünk szülötét gyermekora óta ismerünk Szép alak, erőteljes, rokonszenves hang melynek creje, ha mérsékli, minden alakításában lebilincseli a figyelmét.

Ez alkalommal is átértette játékát, s a közönség érdeklődését kezdettől végéig lekötve tartotta. Rajz Ödön, Tóvölgyi, Zoltán, szintén jól alakítottak. Hanem Bánházi Teréz és Szathmári Zsuzsika is élethűen adták a csinos szobaleányokat Bánházi bármely kis szerepébe életet önt. Kispáfi is jól játszott. Nem kevésbé járultak az est sikeréhez Molnár Gizella, Rajzné és K. Szabó Etelka. A közönség egy élvezetes est benyomásával hagyta oda a színházat.

ss.—r.

H I R E K.

— **Sándor János** megyénk közszerepében álló alispánja bájos nevével nászutjáról f. hó 1-én hazaérkezett. A helybeli dalkör elnökét üdvözlendő, a zeneegylet közreműködésével esti 8 órakor néhány sikerrel előadott darabbal lepte meg. A szerenádöt nagy közönség hallgatta végig.

— **Garázdálkodó katonák**, f. hó 1-én éjjel 3 óra tájt Balla János mészáros mestert a mint csendesen léptetve egyfogatu szekeren Kolozsvárról hazafelé jött, Uj-Torda piacán hat jól becsodálkozott baka megtámadta, s minden teketória nélkül szekeréről lehuzva ütlelni kezdte. A lármára Balla Lajos a közel szállásoló őrnagyot felköltette, ki gyorsan felöltözött, s még elég jókor érkezett a helyszínére hogy kettőt a vitézek közül tetten érjen. Ezeket aztán személyesen kísérte el az őrtanyára, s azonnal jegyzőkönyvet vétetett fel a tényről, a Balla János sebeit egy odahívott ezeredorvossal megvizsgáltatta és bekötöztette. Az elfogott katonák egyike Patakinak, az enyedi Bethlen kollegium erdőszenek fia, s most körülbelől megkeserüli a dujakodást, mely miatt már két izben volt brigád-fogságban.

— **Kinevezés** Nagy Gyula polgári iskolai rajztanár a kolozsvári unitár. főgimnasium rendes rajztanárává nevezetett ki. Sajnáljuk eltávozását az eleven szelemű szép készültsgű tanárnak, kinek humoros felköszöntői némelyikét lapunk is közölte.

— **Halálozás.** Egy tordai jó asszony halt meg f. hó 2-án: Tóth Sámuelné Gazner Borbála 36 éves korában, házassága 17-ik évében. Az elhunytat férje Tóth Sámuel, gyermekei Anna, Borbála, Erzsi, Sámuel és számos rokonság gyászolja.

— **Három heti** ipartanfolyam aug. 29-én bevégeződött. Az elkészített csinos cikketek még 30-án sokan megtekintették. A tanítók, kik között voltak fiatalok, vénk, vallás és nemzetiségre nézve is különfélék, békés egytértésben és szeretetben tértek meg egymással a „műhelyben.“ A végén bucsuesélyt rendeztek a „Korona“ kertjében. A fesztelenül eltöltött jókedvű estélyen a hivatalos pohárköszöntőkön kívül megemlítettük kettőt, a legszebbet. Szinte könyvet csalt ki, midőn tanfelügyelő a megyének veterán tanítóját, Csegezi Eleket felköszöntötte, kihez nem így kell szólani: menj el kiszolgált veterán, hanem jövel ifjú munkaerő. A másik fontos beszédet Kanyaró Mihály várfalvi tanító mondotta, mintegy erős leczkét adva oláh kollégáinak, hogy menjenek el haza és tanítsák meg a népet arra, mit láttak és mit éreztek magyar honfitársaik között: nem fajgyűlöletet, hanem egytértést és szeretetet. Mindenki megéljenze. A Csákány Sándortól vezetett dalárda — nagy meglepetést kelte — a lugos mögöl ekkor gyújtott rá a magasztos éneke: „Hazátnak rendületlenül.“ A társaság éjféltán 1 óráig maradt együtt.

— **Vegyes-dalárda.** Csákány Sándor az iparos-egylet dalárdájának karvezetője, fáradhatlan tevékenységének ujabban is jelét adta; megalakította a polgári vegyesdalárdát. A karnagy ur eme buzgalmát csak helyeselni tudjuk és kívánjuk, hogy nemes fáradozásait a legszebb siker koronázza. A vegyes dalárda már eddig is jelentkezett tagjai a következők: Bartha Jánosné, Sternád Arnoldné, Szabados Ábelné, Andrásosvzky Gyuláné, Antkó Károlyné, Csont Kálmánné, Herczig Kornelia, Zsigmond Ilka, Fenyő Biri, Zalányi Anna Román Róza, Ternei Mariska, Szántó Kata, Béres Anna, Telegdi Borbála, Gazner Klára, Némethi Juli és Viski Rózika. Mint halljuk a vegyes-dalárda első fellépte október közepére van tervezve. Sok kitartást és ügybuzgalmat a vállalkozó szellemű dalárnőknek.

— **Hangverseny.** Folyó hó 2-án a megyeház nagytermében Heltman Lajos luth. lelkész tanítványainak a zenébeni előhaladása bemutatásával élvezetes estét szerzett a szép számmal egybegyűlt közönségnek. A téli rege előadása bájos kis kép volt. Mezei Anna, Kovács Aranka, Weres Ilonka, Barla Erzsi, Seres Biri, Moldvai Boreca, Vladutz Olimpia, Miskolci Piroska növendékek solo éneklése, illetőleg szavallata kedvesen összehangzó volt 32 kis leánytársuk énekével. — Mezei Anna, Schusztér Jolán, Czako Ilona és Nagy Eszter növendékek a zongora, éneken szép előmenetelt tanusítottak. Ábrahám Irén és Horváth Juli kisasszonyok gyakorlott zongorajátéka és ifj. Wolf Gábor művészi hegedű játéka valóban meglepte a közönséget mely perczekig tartó tapssal jutalmazta meg a derék műkedvelőket. Mezei Andor hatással szavalt. Abt Sándor bravurral énekelt egy pár népdalt. Végül Nagy Ilona k. a. mesteri játékkal ragadta magával hallgatóit és vezette magával a zenevilág titokteljes birodalmába. A hangversenyt táncz követte, mely éjféltán 3 óráig tartott.

— **Felülfizetések.** Folyó hó 2-án a Heltmann Lajos lutheránus lelkész s ének- és zenetanár által rendezett jótékonyezélú hangverseny alkalmával felülfizettek: Amírás Mihály 40 kr. Binder Ferencz 50 kr. Boér Elek 40 kr. Csongvai Béla 40 kr. Dr. Domokos Andor 40 kr. Flachbart Károly 80 kr. Fűzi Sándor 40 kr. Dr. Horváth Miklós 40 kr. Jánó Zózsefné 1 frt Magyarosi Dániel 40 kr. Osztian Géza 55 kr. Dr. Papp Sámuel 10 frt. Reich Ottó 1 frt. Sándor János 1 frt. Schuster György 50 kr. Smattosch János 20 kr. Takács György 40 kr. Velits Györgyné 40 kr. Velits Sámuel 2 frt. N. N. 40 kr. összesen 21 frt 55 kr.

CSARNOK.

II.

Szemelvények madagaskári élményeimből.

Irta: Z. KISS ELEK.

A vevők tömegesen tódultak be szobámba, mindenik látni, venni akart mindent, mi ujdonság volt előttünk.

Szerencsémre egy angol kreol is volt kü-

zöttünk, ki ajánlkozott segédemül, így aztán kiszolgáltuk valamennyit, de csakhamar oly zürzavar lett a kibontott kelmék és holmik között, hogy felét is ellophatták volna észrevétel nélkül, ez azonban nem történt, mert midőn estve mindent számba vettem, nagy meglepetésemre semmi sem hiányzott; a bevétel pedig felül haladta az ezer piasztert, mi 2500 frt a mi pénzünk szerint.

E nagy eladás magyarázata az, hogy vevőim mind kereskedők voltak, kik tömeges bevásárlást tettek.

Másnap kezdetét vette az előbbkelő osztály és szép nem processiója, kiknek mindenike meglátogatta üzletemet.

Persze, hogy százával jöttek olyanok is, kik csak látni és láttatni akartak.

Eppen bevégeztem volt napi számadásmat, midőn legényem — Tárláh — nagy zajjal kitarja a kétfelényilő ajtót, s azon egy európai öltözött elegáns nő lépett be. Utánna még 4 más nő jött nemzeti öltözetben, a háttért egy sereg szolgálsemélyzet képezte, kiknek egyike ezüst tálczán két üveg francia cognakot 6 kristály pohárral asztalomra tett. A többi szolgálk két szép gyékényt terítették a földre, melyen a kiséretül szolgáló 4 nő letelepedett.

Az európai öltözöttű nő, méltóságteljes léptekkel jött felém, s kezet nyujtva, szép csengő hangon kérdezte:

— Bon jour, comment s'ava monsieur?

— Mergí, bien, felelém, s bár meglepett vendégem bizalmas köszönése, karszékét mutatam nekie, ki abban azonnal helyet is foglalt.

Egy szolgál kidugta az egyik cognakos üveget, töltött két pohárba, s azt felszolgált.

A nő kocintott velem, s mielőtt ajkaihoz vitte volna a tűz italt, azon reményének adott kifejezést, hogy ismeretségünk kellemes leend.

Ezután elkezdettünk csevegni, s ném sokára ismeretlenem jelt adott a nyitott ajtón kívül állók felé, s két zenész azonnal bejött, s elkezdett concertinán duettben játszani málgás dalokat, de oly szépen és andalítóan, minőt még nem hallottam Madagaskárban.

Koronkint üritgettük a cognakos poharakat, s csevegtünk össze vissza minden féléről, a midőn is vendégem — málgás nőknél ritka — szellemdusságot és műveltséget árult el.

Midőn első meglepetésemből magamhoz tértem, szemügyre vettem látogatóm.

Első tekintetre fellehetett ismerni, hogy atyja európai s valószínűleg angol volt.

Arcvonásai szabályosak, ajkai nem duzzadtak, szája kicsiny, szemei kékek, haja fekete és sima, arczzsine pedig olyan volt, mint egy szép barna nőé nálunk.

Öltözete fehér moire selyemből volt, hosszú uszály és gazdag aranycsipke ékítéssel.

Kezében hattyutollas legyező, vállain pedig egy tarka selyemsál volt. Piziny lábait fehér atlaszczipő, kezeit könyökig érő testszinkeztü fedte. Karjain széles arany karmantyuk s nyakán hasonló ékszerek voltak.

Azon mély és hodoló tisztelet, melylyel környezete kitüntette, arról győzött meg, hogy látogatóm legalább is hercegnő. Kiváncsi lettem volna megtudni, hogy kicsoda, de nem akartam megbántani e kérdés által, mert láttam, azt hiszi, hogy tudom kilétét.

— De hát nem akarsz egy pár darabot játszani? kérde egyszer tőlem. Hallottam, hogy szépen zenélsz azon hangszeren, melyet hegedűnek hívnak, s mit én még soha sem láttam.

Azonnal elővettem kitünő Amátimat, s azon néhány fülbemászó és zajos darabot játszottam el, köztük persze magyar dalokat is.

A hercegnőnek igen megtetszett a hegedű, s a magyar dalokat nagy gyönyörrel hallgatta.

— El kell jönnöd a királynéhoz, hogy ő is hallja e szép zenét; ugy-e meg teszed?

— A legnagyobb örömmel, — felelém — de nincs a ki bevezessen az udvarhoz.

— Hát Willighby tábornok? hiszin ő azt

mondotta tegnap, hogy Mahamhóban megismerkedtetek.

— Oh! igen, ő bevezethetne, de még nem tettem nála látogatást.

— Holnap menj el hozzá, a többitől majd gondoskodom én.

Már félig ürült a cognakos üveg, s hercegnőm szémei rendkívüli tüzzel fénylettek. midőn egy intésre a zenészek málgás nemzeti táncdarabot kezdtek játszani. Ismeretlenem pedig felállván, szép fejét kaczerán hátravetve karjait kinyújtja, s el kezd táncolni egy saját ságos és rendkívül ingerlő málgás táncot.

E tánc nem ugrásokból áll, sőt mondhatni a lábának van benne legkevesebb taendője, a fődolog benne a derék hajlongása és a két kinyújtott kar herdozása, melyen még a kis ujjak is táncolnak.

Midőn vendégem kimerült és fáradtnak látszott, egy parancsoló intésre az egész kísérő személyzet felkerekedett, s mindnyájan eltávoztak.

... Azt hittem az „Ez'er egy éj" regéinek hőse lett belőlem.

Másnap Fáriláht kérdőre vontam — persze csak azért, hogy megtudjam, ki volt ismeretlenem — hogy miért szegte meg parancsomat? miért engedte be látogatómat?

Fáriláht földig hajolt előttem — uram — szót alázattal, a királyné testvérménje előtt nekem közelesem bárki ajtaját is feltárni! Megváltam lépétem!

(Folytatása következik.)

NYILTTÉR*)

Tekintetes szerkesztő úr!

Bécses lapja az „Aranyosvidék" 31. számának hírvonatában egy valaki, s mindenesetre nem valami jóakaróm, a folyó évi augusztus hó 23-án megtartott dalestélyről referálván, csekély személyemről éppen nem hízolgőleg nyilatkozik, midőn zsarolónak nevez, s felhívja a közönség figyelmét reám.

Hírvovat alatt közlöttékért nem vállal felelőséget a Szerk.

Üzletember vagyok, s Tordára csak most költözvén, lehet hogy sok irigvem van. minélfogva a nagyérdemű közönség szív s pártfogására kell számítanom, mit mezeidemelni tőrekvésem volt mi-dig, s ép ezért a jelzett cikkben enéit, s a közönség elidegenítésére célzó azon vádat, hogy zsaroló vagyok szemköl hagynom nem lehet.

Ennélfogva a tiszte t közönség felvilágosítása s magam igazolásául szükségesnek tartom előadni a következőket:

Én az említett dalestélyre az éttermet a rendező-bizottsági urak szives felkérése folytán vállaltam el, kiknek előterjesztettem az ótlapot, megjelölve úgy az ételek, mint az italok árát.

Az előterjesztett étlap szerinti árak — tekintettel az ily vállalat kockáztatott voltára — oly jutányosak voltak, hogy az a rendező-bizottság által minden kifogás nélkül elfogadtatott.

Az említett dalestélyre — az egyidőre esett torozkói zsinat miatt — Kolozsvárról nagy költséggel hozott pinczéreket szigoruan utasítottam, hogy tartsák magokat szorosán az az étlap szerinti árakhoz, mely intézkedésem betartását tehetségem szerint nem csak ellenőriztem, hanem az estélyre megjelent közönség tájékozása végett az étlapot az asztalokon több példányban el is helyeztem.

Azt hiszem, hogy a közönség igényeinek kielégítése, s érdekeinek védelmére mindem tőlem kitelhetőt megtettem.

Tekintve, hogy a dalestély nagyon szépen sikerült, s a közönség nem remélt nagy számban jelelt meg: elképzelhető, hogy elfoglaltságom közepett időm sem lehetett arra, hogy minden pinczérem eljárását lépten nyomon ellenőrizhettem volna, de visszaélésre nem is számíthattam akkor, midőn az étlapok szétosztása által alkalmat nyújtottam a közönségnek arra, hogy magát zsarolottnak ne engedje.

Mindazon által megengedem azt, hogy az alkalmazott pinczerek közül valamelyik a rendezés árát többet vett — habár ott helyt arra nézve egy panaszhangot sem hallottam — de azért engem zsarolónak nevezni, s eddig megörzött jó üzleti hírnevemét hírlapilag meghűzőlni nem volt helyes dolog**)

**) Szivesen adunk tért a védekezésnek, és saját érdekében jól fogja tenni a vendéglős ur, ha pinczérei körmeinek jövőre kissé utánna néz. Szerk.

Merem remélni, hogy a nagyérdemű közönség jelen igazoláson szives tudomásul veendő, s az eddig tanusító jóindulat-t, pártfogását jóvőre sem fogja tőlem megvonni.

Tisztelettel kérem tehát a tek szerkesztő urat, miszerint jelen igazoláson szives lapja legközelebbi számban közzétenni sziveskedjek.

Tordán, 1891. szeptember 3-án.

Alázatos szolgája

Garnek György,
vendéglős

248 szám
1891. vk.

Arverési hirdetmény.

Alólirt kir. végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében, ezennel közhírré teszi, hogy a maros-ludasi kir. bíróság 1845-1891. sz. végzése által Weiss Salamon végrehajtató javára Ludosán Tódor és Bota Jakab ellen 170 frt tőke, ennek 1891. év. jul. hó 15. napjától 6% kamatai és eddig összesen 55 frt 36 kr perköltség követelés erejéig elrendelt s 1891. évi augusztus hó 14-én foganatosított kielégítési végrehajtás alkalmával bíróság lefoglalt és 353 frtra becsült u m: I. Ludosán Tódornál: szarvasmarhák, juhak, sertések, 70 litervéka rozs, 100 szekér széna. II. Bota Jakabnál: sertések, juhak, 3 szekér széna, 1 talpra épített pajta 1 ökör szekér, és 20 szekér fa (ág:)ból álló ingóságok nyilvános árverés útján eladatnak.

Mely árverésnek 1618/1891 sz. kiküldést rendelő végzés folytán a helyszínen, vagyis M. Sályi községe házában leendő eszközzésére 1891. ik év szeptember hó 11-ik napjának délelőtt 9 órájára határidőül kitűzetik és ahhoz venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatalnak meg, hogy az éintetti ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t.-cz. 107. §-a értelmében, a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t.-cz. 180 §-ában megállapított feltételek szerint lesz fizetendő.

Kelt M. Luda-ou 1891. ik évi szeptember hó 1 napján

German János,
kir. bírósági végrehajtó.

HARMATH JÓZSEF

könyv-, papirkereskedő- és könyvnyomdatulajdonos

TORDÁN.

Van szerencsém a t. cz. helybeli és vidéki vevőim szives figyelmébe ajánlani dúsan berendezett s mai kor igényeinek teljesen megfelelő

Könyv- és Papirkereskedésemet,

a hol is mindennemű papir-, írószer-, iskolai ellék-, tankönyvek és regények stb., a legolcsóbb árak mellett kaphatók.

A midőn dúsan berendezett könyv- és papirkereskedésemet ajánlanám, megkívánom jegyezni, hogy felette nagy raktárt tartok körjegyzők, községi bírók, a közigazgatás, valamint a t. lelkesz urak részére szükséges

nyomtatványokból.

melyek kiállítás, csin és olcsóság tekintetében felülmulnak minden nyomtatvány raktárt

Olcsók és szép kiállításnak, miután szakértő nyomdai művezető áll rendelkezésemre, saját könyvnyomdamban.

Vidéki megrendelések pontosan teljesítetnek.

Könyv- és papirkereskedésemmel kapcsolatban egy dúsan berendezett

DISZMUÁRU-ÜZLETET

állítottam fel, melyet sok gonddal s nagy költséggel rendeztem be. Itt mindennemű és olcsóság tekintetében páratlan tárgyak állanak t. vevőim rendelkezésére.

Diszes albumok, szép kivitelű emléktárgyak, gyermekjátékok, óralánczok, zseb-, bankjegy és szivartárczák, TAX-zsebkécek, szemüvegek, és számtalan sok szebbnél-szebb pipere-tárgyak.

Dús választék! — Olcsó határozott árak!

Üzletem harmadik osztályát képezi az általam POLLÁK T. czégtől átvett ujonnan berendezett, s a kor kívánalmainak teljesen megfelelő — a legmodernebb öntésű betükkal ellátott

KÖNYVNYOMDA

a hol mindennemű tudományos mű, verses könyvek, iskolai értesítők, évi jelentések, zárszámadások, vámbárczák, meghívók, nász-, gyászjelentések, falragaszok, szóval: egy könyvnyomda keretébe tartozó bármilyen munka, csinos kivitelben, olcsó árak mellett elkészítetik.

Bátor vagyok felemlíteni, hogy könyvnyomdamban szakértő művezetőt alkalmaztam s nyomda-személyzetemet is aránylag megváltoztattam, s ezáltal azon kellemes helyzetbe jutottam, hogy a felvállalt munkák pontosan és csinnal állítatnak ki, olcsóság tekintetében pedig versenyeznek minden ily-n vállalat-al,

Vidéki megrendelések pontosan teljesítetnek. Csomagolás díjmentesen!

Községi, körjegyzői, bagatel biráskodási és lelkeszeknek való

nyomtatványok

tetemesen leszállított árakban kaphatók.

Árjegyzékkel kívánatra ingyen és bérmentve szolgálók.